

דרוש ב'

יבאר בו, למה הם ב' ימים דר"ה, מקושר עם האמור, וז"ל, ואחר שנתבאר ענין זה, נבאר ענין ב' ימים דר"ה, מה ענינם, כי הרי נוהגים לעשות ב' ימים דר"ה גם עתה בא"י, משא"כ בשאר הי"ט. אבל הענין מובן עם הנז', כי ב' בחי' יש בז"א, והם: חיצוניות ופנימיות. וכנגדם הם ב' ימים טובים דר"ה.

והענין הוא במה שהודעתך בתפילת שחרית דחול, כי כל התפילות שאנו מתפללים בזמן הגלות והחורבן, אין בהם כח, רק להעלות בחי' פנימיות העולמות בלבד, ולכלול פנימיות דעשיה ביצירה, וזה בזה, וזה בזה, עד האצי'. וזה בכח נשמותינו הנמשכות מבחינת הפנימיות. אבל בחי' החיצוניות, שהם העולמות בעצמם, והמלאכים אינם יכולים לעלות. וז"ס, הן אראלם צעקו חוצה. ר"ל: כי המלאכים צועקים, לסיבת היותם חוצה, ואינם מפנימיות, כמו נשמת בני אדם.

והנה קודם החורבן, היה כח ויכולת בתפילתנו, להעלות הפנימיות והחיצוניות, ביום א' בלבד, ולא היו עושים רק יום א' בלבד, זולתי כשלא באו העדים אלא מן המנחה ולמעלה. אבל אחר החורבן, הוא בהכרח לעשות ב' ימים של ר"ה, וכנז' בדברי רשב"י בספר הזוהר ובספר התיקונים. וביום הא', עולה בחי' הפנימיות והנשמות. וביום הב' עולה אף בחינת החיצוניות.

וזהו הטעם שאמרו בספר הזוהר בפ' פנחס, בד' רל"א ע"ב, דיום הא' הוא דינא קשיא. והב', הוא דינא רפיא. והטעם הוא, כי ביום הא' עדיין לא נתבסמו העולמות, ואינם יכולין להתעלות, ליכלל זה בזה, אמנם הפנימיות לבדו, הוא העולה ונכלל כנז', ולכן הוא דינא קשיא. אך ביום הב', שכבר נכללת בחי' הפנימיות ביום הא', מכח זה, גם העולמות שהם בחי' החיצוניות, עולין ונכללין ביום הב' גם הם. ואף גם אז אינם עולים ונכללין מעצמם, רק ע"י הפנימיות של הנשמות. וכיון שעולים העולמות עצמן ביום הב', לכן נקרא דינא רפיא. ולטעם זה, ביום א' עולה הפנימיות כדי שיהיה כח ביום ב', לעלות גם החיצוניות. משא"כ אם היה הדבר בחיפך, כי ביום א' א"א אל החיצוניות לעלות. וכל בחי' הנסירה הנעשית ביום א' בענין הפנימיות, בזכרנו לחיים בברכת אבות, חוזרת להיות ביום ב', להיות בבחי' החיצוניות, ולכן הם ב' ימים.

דרוש ב'*

עניין ב' ימים דר"ה

בזמן שביהמ"ק היה קיים והיו מקדשים עפ"י הראיה, לא היה ר"ה כי אם יום א', פעם א' נתאחרו העדים לבא עד לאחר תמיד של בין הערבים, ונתקלקלו הלויים בשיר, שנתזכר שהיה היום יו"ט, והרי שר שיר של חול ביו"ט, תקנו שלא יקבלו העדים מן המנחה ולמעלה וידחה ר"ה למחר, ואעפ"כ נהגו אותו היום קודש ולמחר קודש. נמצא שבשנה כזו שנתאחרו לבא, עשו ב' ימים ר"ה לבתחילה, שאע"פ שידועים היו שיהיה מחר יו"ט, מ"מ נהגו אף היום קודש, ומבואר כל זה במס' ר"ה.

ובזמן הזה נוהגים לעשות ב' ימים ר"ה בכל שנה ושנה, כמו בחו"ל בשאר ימים טובים. ומבאר בדרוש זה טעם הדבר.

יבאר בו למה הם ב' ימים דר"ה מקושר עם האמור וז"ל: ואחר שנתבאר ענין זה נבאר ענין ב' ימים דר"ה מה ענינם, כי הרי נוהגים לעשות ב' ימים דר"ה גם עתה בא"י משא"כ בשאר הי"ט. אבל הענין מובן עם הנז'. בסוף דרוש הקודם. כי ב' בחי' יש בז"א והם חיצוניות ופנימיות. "מבשרי אחזה אלוך", כשם שיש לאדם עצמו ב' בחינות, גוף ונשמה, כמו"כ לז"א ב' בחי', חיצוניות, בחי' הגוף ודידה, ופנימיות, בחי' הנשמה ודידה. וכנגדם הם ב' ימים טובים דר"ה. יום א' כנגד בחי' הפנימיות, ויום ב' כנגד בחי' החיצוניות. וידוע כי ביום א' דר"ה הזמן גרמא לבקש בעיקר על רוחניות, ויום ב' על גשמיות (א).

עיונים והוספות

* נתבאר רק חלקו.

א. וכנודע מדברי תלמידי הבש"ט הק', וכדא"י מהרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע, כי אלו שאין מבקשים ברי"ה על כל עניניהם הרי הם שוטים, כי הכל נקבע ביום זה, וכיון שאינם מבקשים לא יתנו להם.

אמנם אי' מהגר"א זי"ל כי אין לבקש מאומה ברי"ה זולתי על מלכות שמים בלבד, וכדא"י בזה"ק דברים נוראים כנגד אלו הלווחין ככלצין הב', שמבקשים על עניינים חוץ ממלכות שמים. אמנם דרך זו נכונה לאיש אשר כל אשר לו יתן צעד ריבוי כבוד שמים ומלכות שמים, ועושה ענינו ורכושו הפקר באמת עבור כבודו ית"ש, הוא הוא הראוי לבקש על נקודת ליבו שהיא השכינה הק' ומלכות שמים. ובאמת לא יפסיד מאומה מזה, וכדכתיב "כי אין מחסור ליראיו", מאחר שמונה צענייני כבוד שמים ומתעסק בכבודו של מלך, הרי הוא כבן ביתו של מלך, ולא יחסר צדית המלך מאומה. ולכן דרך זו נכונה רק ללדיקים האחוזים באמת דרכה זו.

אמנם האדם הפשוט מישראל, אשר לא הילך בגדולות וצנפלאות אלו, ואין עיקר מעיינותיו נתונים לכבוד שמים בלבד, הלא אף אם יבקש עבור כבוד שמים לא תהיה כוונתו לכבוד השכינה

והענין הוא במה שהודעתך בתפילת שחרית דחול, כי כל התפילות שאנו מתפללים בזמן הגלות והחורבן, אין בהם בח רק להעלות בחי' פנימיות העולמות בלבד. נודע כי צכל לילה יורדת השכינה הק' אל עולמות די"ע, בסוד גלות השכינה. וכמו"כ יורדים חיצוניות זו"נ דלחי', הנקראים די"ע דלחי', אל עולמות די"ע לסייע במלאכת הבריורים שמבררים נשמי'. בחי' אלו נעשות בחי' נשמה ופנימיות לגבי עולמות די"ע עצמם, עשיה דלחי' נעשית נשמה דעשיה, ויכירה דלחי' נשמה דיכירה, וזכירה דלחי' נשמה דזכירה. ובכל יום ע"י תפלותינו עולים אלה חלקי נשמת ופנימיות די"ע שהם די"ע דלחי', אל מקומם ושורשם. ומ"ס כי אין בהם כח להעלות אלא בחי' פנימיות העולמות די"ע, כוונתו, לאותם חלקי חיצוניות זו"נ דלחי' שירדו לדי"ע ונעשו פנימיות להם, והם העולים צכל יום לעולם האלי'. אך אין כוונתו לפנימיות עולמות די"ע התחתונים עצמם, שאותם אינם עולים צכל לאצילות בתפילות דחול ואלא בשבת קודש, אזי עולים עולמות די"ע עצמם להכלל בלחי'. ולכלול פנימיות דעשיה ביכירה וזה בזה וזה בזה עד האצ"י. עליית פנימיות העולמות נעשית צאופן זה, דפנימיות דעשיה

עיונים והוספות

לגמרי, שמדרגה גדולה היא לגביו שלא לערצ עוצת עצמו צזה. ואם אעפ"כ לא שת ליצו לצקש בתפילות ר"ה כל הצריך לו, הרי זה שוטה, שהרי ציום זה דנים אותו על כל ענייניו והוא אינו מתעורר לצקש מאומה צטעותו.

ומה שא"י צזוכ"ק הנ"ל שלא להיות צכלצין הווחין הצ הצ, היינו אם מצקש וחושצ אך על עצמו צלצד, צזה דומה צכלצ הדורש הצ הצ לעצמו צלצד, וצמה שחושצ על עצמו הנפרד, מעורר קטרונים כלפיו. אך העצב לזה, אם משחק מלכות שמים כגון שמצקש צני חיי מזוני כדי שיועיל לו צעצודת הש"י, שעי"ז יוכל לעסוק צתורה וצמאות צנקל יותר ויוכל לעשות נח"ר להש"י יותר וכד', הרי משחק צזה צבוד שמים ואין כוונתו לעצמו צלצד.

וכן אם מצקש עצור חצרו ועצור כלל ישראל שיושפע לכולם צני חיי ומזוני, הרי אינו עוסק רק צעצמו שמכווין אף לאחרים, ואינו הצ הצ. וצעל הסולם ז"ל מוסיף עומק צזה, ואומר כי מי שאין ציכולתו לכוין ולצקש עצור השכינה הקדושה, שיכון ויצקש עצור אחרים ועצור הכלל, כי כל אי' מישרל הוא אצז מאצזרי השכינה, אי"כ צמה שמצקש עצור חצרו מצמי", הרי צזה גופא מצקש עצור השכינה הק', ונמלא מקיים דצרי הזוכ"ק. וזו היא העצודה הראויה לאדם הפשוט מישרל, לחשוב ולכוין הן שיעלה מזה צבוד שמים, והן לצקש עצור הכלל ג"כ. וכן הוא צאמת ראונו של הש"י שיצקשו מלפניו צרי"ה כל אחד כל הצריך לו, והעיקר שלא יצקש רק עצור עוצת עצמו צלצד. אמנם הצדיקים דרכם צצובה ונשצבה מזה, וכמ"ל צדצרי הצרי"א ז"ע.

והנה ציום אי' דרי"ה שהוא דינא קשיא, לא ראוי לעסוק צצקשות על הגשמיות יותר מדאי שהוא פחד נורא כי מי יעמוד צדין הקשה להמלא זך ונקי, ולריך צאמת שלא יתכוין את עצמו להיות לווח הצ הצ, והוא קשה צצקשות על גשמיות. אך ציום הצ' שהוא דינא רפיא, ואין קטרונים כ"כ לומר שמכוין עוצת עצמו, צנקל יותר שיעלו תפלותיו לראון כמצקש על השכינה הק'.

שהיא עשיה לאזי' שירדה להעשות פנימיות דעשיה, עולה ונכללת בפנימיות דיאירה. ופנימיות דיאירה שהיא יאירה לאזי' שירדה להעשות פנימיות דיאירה, עולה ונכללת בפנימיות דבריאה. ופנימיות דבריאה, שהיא בריאה לאזי' שירדה להעשות פנימיות דבריאה, עולה עם כל בחי' הללו, ונכללים בשורשם שהוא חיצוניות דז"נ לאזי', הנקראים זי"ע לאזי'. וזה בבחי' נשמותינו הנמשכות מבחינת הפנימיות. לכל ענין הפועל דבחי' פנימיות, מקושר עם נשמתנו ונפעל מכחם. אבל בחי' החיצוניות שהם העולמות בעצמם והמלאכים אינם יכולים לעלות. פנימיות דכל עולם ועולם נקראת בחי' נשמות, והחיצוניות בחי' מלאכים (ב). ואין עולים בכל יום אלא בחי' פנימיות שכל עולם הנקראת נשמות, אך לא החיצוניות הנקראת מלאכים וכו"ל. וז"ל הן אראלם צעקו חוצה ר"ל כי המלאכים צועקים לסיבת היותם חוצה ואינם מפנימיות כמו נשמת ב"א (ג). כי חיצוניות שכל עולם אינה מתעלה דבחי' הפנימיות, דבחי' הפנימיות

עיונים והוספות

ב. ולכאורה קשה כי המלאכים מקומם בעולם היאירה והנשמות בעולם דבריאה, ואין נדבר ממלאכים ונשמות דכל עולם עד עולם האזי'. ואפשר לפרשו כפשוטו, דעיקר מקום המלאכים הוא בעולם היאירה ועיקר מקום הנשמות בעולם דבריאה, אך אעפ"כ בכל עולם ועולם יש בחי' אלו, אך אינו עיקר מקומם. ורצונו הרש"ש זי"ע מחדש כי בכל עולם ועולם יש ד' מחלצים דבחי' והם אבי"ע דכל עולם. אבי"ע דאזי', וכן דבריאה וכן דיאירה וכן דעשיה. והמחלץ הפנימי של כל עולם נקרא נשמות, והחיצון נקרא מלאכים. ובכל יום עולים דבריאה של אותו עולם לאזי' של אותו עולם, ואילו מחלץ היאירה אין יכול לעלות ע"י התפילות דחול.

ג. מלשון זה משמע לכאורה כי צי"א חסודים מן המלאכים, והא לך לשון קודשו של המגיד הק' מקאזניץ זי"ע בספר עצודת ישראל, וז"ל (פרי ראיה דצי"א צנים אדם, דקטע 'ומסיים'): "ואל תטעה לומר ח"ו כי התחתונים גבוהים דמעלה מהעליונים, כי דפח הזה נפלו כמה עושים אשר חלפו דת והפרו דרית אלקי ישראל ע"י טעותם אשר א"א לספר כי אם מפח לאוזן. אמנם הענין הוא כי צוודאי העליונים למעלה, רק שהתחתונים חציבים יותר. כי מעצודת מלאכים אין תענוג, שהם עובדים תמידית, אצל מישראל למטה הנלחמים עם יאירם וכוצשים אותו וסרו מרע ועושים הטוב והישר, ועליהם הוא אומר [שה"ש ה'] אכלו רעים, הם רעים דלעילא דלא מתפרשין [זוה"ק ויקרא ד. שמו ושכרו דודים, דלתחא הגורמים התענוג והצ"ן. עכ"ל].

והנה אותם הטועים היו מהפכים כל דבר דהצנת כזב עד שצאו לומר כי התחתון, ככל שהוא תחתון יותר, כן חשוב ונשגב הוא מהעליון, והאדם חשוב מהמלאך, והגשמיים מן הרוחניות ונמשך מזה כמה וכמה טעויות חמורות. וטעותם היתה דמה שהחליפו בין חציבות ובין חשיבות, דודאי עם ישראל חציבים יותר אך מ"מ המלאכים חשובים ועליונים יותר.

והענין, שכל עולם ועולם יש גוף ויש נשמה, ולעולם נשמת כל עולם גבוהה מהגוף שבו, שהנשמה ממחלץ פנימי והגוף ממחלץ חיצוני. והנה מלד הנשמה נשמת ישראל גבוהה יותר

מתעלה מאחר והנשמות קשורות לפנימיות ומעלים אותה, משא"כ בחי' חיצונית ומלאכים, שאין הנשמות קשורות עמהם. ולכן אראלם הם המלאכים שצכל עולם, כועקים על שהם בחי' חולה ומחמת כן אינם מתעלים כבחי' נשמות של כל עולם. ויש להבין, דכל בחי' פנימיות וחיצונית הנ"ל, אינם ענין לפנימיות וחיצונית דב' ימי ר"ה, להתם החיצונית היינו בחי' זי"ע דאזי, לפנימיות הוא אזי דאזי, ואילו לגבי ר"ה פנימיות וחיצונית דז"א הוא ענין אחר לגמרי, והוא כעין נשמה וגוף דז"א. אלא דאעפ"כ מביא משל ורואה מהתם להכא, לענין מה שאין עולה בחי' החיצונית עם הפנימיות יחד.

והנה קודם החורבן היה כח ויכולת בתפלותינו להעלות הפנימיות והחיצונית ביום א' בלבד. כשם שכתפילה היה כח להעלות פנימיות זי"ע עם חיצוניתם יחדיו, כמו"כ בר"ה היה די ביום א' להעלות חיצונית עם פנימיות ז"א ביום א'. והטעם נראה, כי אז היה העולם מקודש יותר והגופים מזוככים יותר, קרובים אל דרגת הנשמה, והיה באפשרות להעלות הגוף והנשמה יחדיו, וכמו"כ היה אפשר להעלות ב' בחי' הז"א, הפנימיות והחיצונית, ביום א'. ולא היו עושים רק יום א' בלבד, זולתי בשלא באו העדים אלא מן המנחה ולמעלה. שאז גרמו עונות שלא תוכל החיצונית לעלות עם הפנימיות יחד. וסימנא דמילתא היה, מה שצאו העדים מן המנחה ולמעלה (ד). אבל אחר החורבן הוא בהכרח לעשות ב' ימים של ר"ה. שאין העולם זך כימים הקדמונים. וכנז' בדברי רשב"י בספר הזהר ובספר

עיונים והוספות

מהמלאך, צאתו עולם שאותם נשמות ומלאכים צאים הימנו, כגון נשמה דעולם היצירה גבוהה ממלאך דיצירה וכד', אך מלד גופו הרי הוא נחות ביותר, שהגוף מעולם התחתון מכולם, וחלילה לומר שהוא חשוב יותר.

והוא הטעם שנקרא בנו הקדוש של המגיד ממעזריטש זי"ע בשם ר' אברהם המלאך זי"ע, ולא ר' אברהם הלדיק, דלכאורה מאחר שלדיקים גדולים מהמלאכים, אי"כ תואר ר' אברהם הלדיק לדיק חשוב יותר. והענין הוא שאלו הגוף עצמו נתעלה ונזדכך לדרגת מלאך, דהיינו שנעשה בחי' גוף של עולם עליון, כשם שמלאכים הם החיצונית והגופים של כל עולם ועולם. אך ודאי מלד נשמתו אין רבותא בכך, ואדרבה, כל נשמה גבוהה היא מהמלאכים שצאתו עולם, שהיא ממחצ פנימי של אותו עולם והמלאך ממחצ חיצוני.

ד. ואפשר להוסיף ולומר כדברי הרצ הק' מסאטמער זי"ע, עה"פ "וישכם אברהם צבוקר ויחצוש את חמורו", דכילד מתקיים וישכם אברהם צבוקר, שיעשה עבודת השי"ת צריזות, כ"ז ע"י ויחצוש את חמורו, שכובש החומריות. ועד"ז, כאשר נתאחרו העדים צדק, מורה כי לא היה די חבישת החומריות ולא היה הגוף נמשך דיו אחר מדרגת הנשמה, לכן נלך היה לז' ימים ר"ה, לפנימיות ולחיצונית. וכן צמח"ז כן הוא, שאין הגוף נמשך אחר הנשמה כדבעי, לכן אינו עולה עמה, וכן נעשה בעולמות העליונים שאין עולה החיצונית עם הפנימיות.

התיקונים, וביום הא' עולה בחי' הפנימיות והנשמות, וביום הב' עולה אף בחינת החיצוניות. ביום הב' מטרפת אף בחי' החיצוניות אל בחי' הפנימיות שעלתה ביום א' (ה).

וזהו הטעם שאמרו בס"ה בפ' פנחס בד' רל"א ע"ב, דיום הא' הוא דינא קשיא והב' הוא דינא רפיא. דביום א' עולה הפנימיות וביום ב' החיצוניות. ואע"ג שזמן הגרעה היה לכאורה להיות וצנח ויתר להעלות הפנימיות מאשר החיצוניות, כשם שצנח יתר לאדם להעלות נשמתו מאשר גופו, ומה"ט יוס א' מעלים הפנימיות וביום ב' החיצוניות, א"כ לריך שיהיה דינא רפיא ביום הא' וקשיא ביום הב', אין הדבר כן, ומצאנו הטעם. והטעם הוא כי ביום הא' עדיין לא נתבסמו העולמות. כלומר לא נתבסמו חיצוניות העולמות. ומחמת כן אינם יכולין להתעלות ליכלל זה בזה. ומאחר שפנימיות העולמות עולה קודם שנתקנו ונתבסמו חיצוניות שלהם, נגרס שיהיו הדינים שורים יותר, שמתעוררים קטרוגים על עליית הפנימיות בלא תיקון החיצוניות (ו). אמנם הפנימיות לבדו הוא העולה ונכלל בנו', ולכן הוא דינא קשיא. אך ביום הב' שכבר נכללת בחי' הפנימיות ביום הא', מבח זה גם העולמות שהם בחי' החיצוניות עולין ונכללין ביום הב' גם הם. ואף גם אז אינם עולים ונכללין מעצמם רק ע"י הפנימיות של הנשמות. שעלתה מאתמול. ובין שעולים העולמות עצמן ביום הב' לכן נקרא דינא רפיא. ע"י שירד האור עד

עיונים והוספות

ה. לשיטת רבינו הרש"ש ז"ע, ביום הא' אין עולה כל בחי' הפנימיות, ורק חלק הימנה, והנותר עולה ביום הב'. ומדייק הרש"ש בדבריו ממ"ש "וביום הב' עולה אף בחי' החיצוניות" דמלשון אף משמע דביום ב' עולה הפנימיות ואף החיצוניות.

ואכן לישנא רביע עפי עפ"י דברי הרש"ש, אלא שאפשר לפרש בפשטות וכדפרשנו בפנים, כי ביום ב' מטרפת אף החיצוניות לפנימיות שעלתה מאתמול, ולא אמרינן דהפנימיות שעלתה מאתמול חזרה למטה כצתחילה, אלא ביום ב' אף החיצוניות עלתה כהפנימיות שעלתה ונשארה עד הצערף אליה החיצוניות.

וכן בסמוך יש לדיוק בדברי הרש"ש, צמ"ש "ולמעט זה ביום א' עולה הפנימיות כדי שיהיה כח ביום ב' לעלות גם החיצוניות", שנראה שביום ב' גופיה לריך שיעלה הפנימיות כדי שיהיה זה כח לעלות גם החיצוניות. ואף זה אינו מוכרח, ופשטות הדברים צמ"ש בפנים. ועיקר ראייתו מדרושים שאחר זה.

ו. ע"ד האדם שתתעלה נשמתו בלא זיכוך הגוף, כגון שמתפלל תפילת שמו"ע בדצקות הנשמה בצו"ת והגוף נשאר בלי דצקות, גורם שיתעוררו כנגדו דינים וקטרוגים על כך. ועוד יש להמשיך למי שרצונו ללמוד קבלה בלא זיכוך הגוף, וודאי לא ימלא מקומו בזה, מפני המקטרגים עליו האומרים מה לו וללימוד גבוה זה.

סוף המדרגות, עד שנתעלה אף החילוניות. [וזמקומות אחרים בדברי רבינו האריז"ל נתבארו עוד טעמים להא דיום א' הוא דינא קשיא ויום ב' דינא רפיא]. ולמעם זה ביום א' עולה הפנימיות כדי שיהיה בח ביום ב' לעלות גם החיצוניות, משא"כ אם היה הדבר בהיפך. אילו לא עלתה הפנימיות דיום א', לא היתה החיצוניות יכולה לעלות אז. כי ביום א' א"א אל החיצוניות לעלות. שאין לה סיוע מבחי' הפנימיות. וכל בחי' הנסירה הנעשית ביום א' בענין הפנימיות בזכרנו לחיים בברכת אבות. כידוע מדרוש' ש"ח"כ (דרוש ו', דף ל"ג ע"ג ד"ה וכזר, פע"ח פ"ו) שצניעות 'זכרנו לחיים' נעשית הנסירה. חוזרת להיות ביום ב' להיות בבחי' החיצוניות. ולכן יש לכוון כוונות הנסירה דיום ב' לבחי' החילוניות, כדיום א' לפנימיות. ולכן הם ב' ימים.

